

UPUTSTVO ZA PISANJE ISTRAŽIVAČKOG RADA

A. OPŠTE UPUTSTVO ZA AKADEMSKO PISANJE

(podsetnik zasnovan na uobičajenim greškama i propustima)

Rad treba da bude **organizovan u skladu sa IMRAD formatom**, propisanim od strane Američke psihološke asocijacije (APA). Shodno tome, rad treba da sadrži odeljke Rezime, Uvod, Metod, Rezultati, Diskusija, Zaključak, Reference, Prilozi.

Prvo **napravite opštu strukturu teksta**. U tome mogu pomoći podnaslovi. Nemojte počinjati da pišete bez jasne ideje o tome šta biste želeli da saopštite čitaocu.

Jasno ilustrujte problem istraživanja. Počnite od ideje - u tome može pomoći razgovor sa kolegama u kojem im ukratko saopštavate šta planirate da istražujete. Ne dozvolite da se ta ideja u tekstu izgubi (dešava se češće nego što mislite). Čitav uvod treba da usmerava čitaoca na problem i da objasni zbog čega je upravo taj problem važno istraživati.

Argumentujte ono što tvrdite (pozivajući se na relevantne teorije i/ili empirijske podatke).

Ali: navodite samo podatke relevantne za vaš konkretan rad.

U odeljku **Rezultati saopštite rezultate**, a u **Diskusiji** o njima **raspravljajte**, dajući interpretaciju i povezujući ih sa teorijskim konceptima od kojih ste pošli i/ili relevantnim empirijskim istraživanjima.

Osvrnite se na **nedostatke vašeg istraživanja, predložite poboljšanja**. Nemojte rutinski pisati preporuke za buduća istraživanja (npr. "sprovesti na većem uzorku"); razmislite o tome šta ste zapravo naučili, šta biste sledeći put uradili bolje i koja zanimljiva pitanja je otvorio vaš istraživački rad.

Zaključak ne treba da bude detaljno prepričavanje rezultata. Dajte **kratak rezime** onoga što je dobijeno i stavite ga u širi kontekst, **povežite sa uvodom** tako da ceo tekst čini **koherentnu celinu**.

Pišite **jasno, u aktivu, kraćim rečenicama**. Jednom uvedeni termini treba da se zadrže u čitavom tekstu.

Jasnoća je u akademskom pisanju prioritet. Tekst treba da bude takav da uvod, zaključak i diskusiju može da razume obrazovan nepshiholog. Dajte motivisanom kolegi ili kolegini da pročita vaš rad i da svoje mišljenje. Nemojte biti sujetni, budite zahvalni na komentarima i spremni da uzvratite uslugu.

B. FORMALNA PRAVILA PISANJA

Rad mora biti napisan u programu za obradu teksta Microsoft Word, na stranici formata A4, fontom Times New Roman (12 tačaka), latinicom, sa razmakom od 2 reda, sa marginama od 2,54 cm (odnosi se na sve margine). Redni brojevi strana treba da budu dati u gornjem desnom uglu, zajedno sa zaglavljem ("heading") koje čini skraćeni naslov rada, bez imena autora.

Naslovi odeljaka. Naslovi, podnaslovi i nazivi tabela treba da budu sadržinski, a ne formalno orijentisani (npr. "Deskriptivna statistika" ne znači ništa ukoliko ne pišete rad na temu Deskriptivnih statističkih metoda).

Naslovi odeljaka pišu se slovima normalne debljine, "rečeničnim" formatom (velikim početnim slovom), centrirano. Podnaslovi se pišu *kurzivom*, takođe normalne debljine i u „rečeničnoj“ formi. Prvi podnaslovi stoje na marginama, a podnaslovi nižeg ranga pišu se uvučeno (takođe *kurzivom*, u „rečeničnoj“ formi), npr.

Metod

Uzorak i postupak

Instrumenti

Eysenck Personality Questionnaire (EPQ; Eysenck & Eysenck, 1975).

Rezultati

Inicijalne analize

Deskriptivna statistika.

Interkorelacije konstrukata.

Struktura relacija dimenzija EPQ i NEO PI-R

Rezime. Rezime u dužini do 400 reči treba da bude na početku samog rada. Na kraju rezimea treba dati ključne reči (do pet ključnih reči). Rezime po pravilu ne sadrži reference, sem ukoliko to nije neophodno. Rezime je često **jedini deo vašeg rada koji će neko pročitati**. Uzmite to u obzir kada ga budete pisali. Nemojte samo kopirati nepovezane rečenice iz teksta u rezime.

Doslovno citiranje. Svaki citat koji je direktno preuzet iz teksta, bez obzira na dužinu, treba da prati referenca sa brojem strane.

Tabele. Tabele i grafikone iz statističkih paketa treba prebaciti u Word. **Pri tom, treba prevesti nazive statističkih parametara i izostaviti nepotrebne. Isti podaci ne mogu se predstaviti i tabelarno i grafički.** Podaci dati u tabeli ili na grafikonu ne smeju se ponavljati i u tekstu, već se može samo pozvati na njih.

Svaka tabela treba da bude označena brojem, sa adekvatnim nazivom. Broj tabele treba da bude napisan običnim slovima, a naziv tabele treba da bude dat u sledećem redu, *kurzivom*. Broj i naziv tabele nalaze se iznad tabele. Tabele ne smeju da sadrže vertikalne linije. Redovi tabele ne treba da budu razdvojeni linijama, ali zaglavlje tabele mora da linijom bude odvojeno od podataka. Horizontalne linije dozvoljene su i u okviru samog zaglavlja, ukoliko to doprinosi preglednosti tabele.

Korektan prikaz tabela:

Tabela 1

Obuhvat varijanse u prostoru upitnika EPQ

Komponenta	Inicijalno rešenje		
	Karakteristični koren	Procenat varijanse	Kumulativni procenat
1	3.76	37.65	37.65
2	1.45	14.50	52.16
3	.93	9.35	61.52

Vrednosti u tabelama treba da budu date u sredini kolone, sa decimalnim mestima pozicioniranim levim tabulatorom.

Nekorektan prikaz tabele:

Tabela 1.

Obuhvat varijanse

Komponenta	Inicijalno rešenje		
	Karakteristični koren	Procenat varijanse	Kumulativni procenat
1	3,76	37,65	37,65
2	1,45	14,50	52,16
3	,93	9,35	61,52

Grafikoni i slike. Naziv slike treba da bude prikazan ispod slike. Naziv slike daje se u formi npr.

Slika 1. Schwartz-ov model univerzalnih ljudskih vrednosti

Statistika. Rezultati statističkih testova treba da budu dati u sledećem obliku: $F(1, 9) = 25.35, p < .001$ i slično za druge testove (npr. $\chi^2(5, N = 454) = 5.311, p > .10$ ili $t(452) = 2.06, p < .05$). Poželjno je dodati i podatak o **snazi efekta**. Treba navoditi manji broj konvencionalnih nivoa p (.05, .01 ili .001). Ukoliko je broj teorijski manji od 0 (npr. α, r , opterećenja u faktorskoj analizi, p nivo i sl.), nula se ne stavlja ispred tačke. Po pravilu, nazivi statističkih testova i oznaka treba da budu napisani u kurzivu, sem ako je reč o grčkim simbolima koji se ne pišu u kurzivu.

Brojevi. U skladu sa srpskim pravopisom, decimalne brojeve koji se navode u samom tekstu treba pisati sa zarezom. Uvažavajući statističke konvencije, decimalne brojeve koji su sastavni deo statističkih testova (npr. F test, t test, χ^2 itd.), kao i u tabelama, treba pisati sa tačkom.

Reference

Navođenje referenci u tekstu.

Imena stranih autora navode se u originalu, npr. Dimanche (1990).

Ukoliko referenca ima **dva autora**, oba se navode u tekstu, npr. (Costa & McCrae, 1992). Ukoliko je u pitanju domaća referenca, umesto znaka „&“ koristi se „i“, npr. (Jovanović i Petrović, 2011).

Ukoliko rad ima **od 3 do 5 autora**, u prvom navodu pominju se imena svih, a u kasnijim navodima prezime prvog autora i skraćena „et al.“ za strane reference, ili „i sar.“

za domaće. Npr. na engleskom jeziku, prvi navod bi imao formu (Roberts, Bogg, Walton, Chernyshenko, & Stark, 2004), a naredni (Roberts et al., 2004). Na srpskom jeziku, prvi navod bi imao formu (Novović, Biro i Nedimović, 2011), a naredni (Novović i sar., 2011).

Kada se autori nabrajaju u tekstu, ispred imena poslednjeg autora koristi se veznik „i“ (npr. „Black, Brown i Red (1994) smatraju ...“), dok se pri navođenju reference u zagradi ispred imena poslednjeg autora koristi znak „&“ (npr. Black, Brown, & Red, 1994).

Ukoliko rad ima **šest ili više autora**, u tekstu se navodi samo ime prvog i skraćenica „et al.“ ili „i sar.“.

Spisak referenci. U spisku literature navode se samo reference na koje se autor pozvao u radu, abecednim redom po prezimenima autora. Ukoliko rad sadrži nekoliko referenci čiji je prvi autor isti, najpre se navode radovi u kojima je taj autor jedini autor, po rastućem redosledu godina izdanja, a potom se navode radovi u odnosu na abecedni red prvog slova prezimena drugog autora (ukoliko ima koautore). Ukoliko se navodi više radova istog autora u jednoj godini, godine treba da budu označene slovima a, b, c, npr. (1995a), (1995b).

Sve reference iz teksta moraju biti u listi referenci; sve reference iz liste referenci moraju postojati u tekstu! Ovo nije besmislen zahtev, tako omogućavate čitaocu da pronade izvore koje ste citirali, nastavi da istražuje istu temu ili proveriti da li ste izvore koristili na pravi način.

Monografija (knjiga). Bibliografska jedinica knjige treba da sadrži prezime i inicijale autora, godinu izdanja, naslov knjige (*kurzivom*), mesto izdanja i izdavača, odnosno:

Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. NY, Macmillan.

Nazivi knjiga na engleskom jeziku pišu se u „rečeničnom“ formatu, takođe u *kurzivu*. Ukoliko naziv knjige ima podnaslov, on može počinjati velikim slovom.

Zbornik u celini. Ukoliko se kao referenca navodi zbornik radova u celini, referenca ima sledeću formu:

Biro, M., Smederevac, S. i Novović, Z. (Ur.) (2010). *Procena psiholoških i psihopatoloških fenomena*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.

Poglavlje u knjizi ili zborniku navodi se na sledeći način:

Day, R. L. (1988). Measuring preferences. In R. Ferber (Ed.), *Handbook of marketing research* (pp. 112-189). New York: McGraw-Hill.

Napomena: naslovi stranih knjiga i zbornika treba da budu dati u „rečeničnoj formi“, sa početnim velikim slovom i ostalim malim. Ukoliko rad ima podnaslov, on se od naslova odvaja sa dve tačke i počinje velikim slovom. Ukoliko zbornik ima samo jednog urednika,

umesto Eds. se navodi jednina Ed. U domaćim referencama ovog tipa, strana skraćénica Ed. ili Eds. treba da glasi „Ur.“, a „In“ - „U“.

Članak u časopisu treba da sadrži prezimena i inicijale autora, godinu izdanja u zagradi, naslov članka, puno ime časopisa (*kurzivom*), volumen (*kurzivom*) i stranice, odnosno:

Tenjović, L. i Smederevac, S. (2011). Mala reforma u statističkoj analizi podataka. *Primenjena psihologija*, 4, 317-333.

Dweck, C. S., & John, A. T. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41, 1040-1048.

Referenca rada objavljenog u časopisu koji se izdaje isključivo u elektronskoj formi ima iste elemente kao referenca rada iz štampanog časopisa, ali se nakon broja stranica navodi „Retrieved from“ (za domaće reference „Preuzeto sa“) i web adresa:

Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38-48. Retrieved from <http://ojs.lib.swin.edu.au/index.php/ejap>

Kada je reč o **internet dokumentu**, navodi se ime autora, godina, naziv dokumenta (*kurzivom*), datum kada je sajt posećen, i Internet adresa sajta, npr.

Degelman, D. (2000). *APA Style Essentials*. Retrieved May 18, 2000 from: <http://www.vanguard.edu/psychology/apa.pdf>

Navođenje **nepublikovanih radova** (npr. rezimea sa naučnog skupa, manuskripta i sl.) nije poželjno. Ukoliko je takvo navođenje neophodno, treba navesti što potpunije podatke, kao u sledećem primeru:

Žeželj, I. (2012). *Egotizam pamćenja* (Nepublikovana doktorska disertacija). Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.

Prilog. U prilogu treba dati samo one opise materijala koji bi bili korisni čitaocima za razumevanje, vrednovanje ili ponavljanje istraživanja.

Fusnote i skraćenice. Fusnote treba izbegavati. Skraćenice takođe treba izbegavati, osim izrazito uobičajenih. Skraćenice koje su navedene u tabelama i slikama treba da budu objašnjene. Objašnjenja (legenda) se daju ispod tabele ili slike.